

que exceptio, qua archipresul Turonensis Martinus A ab exilio revertens ab alumnis suis officiose adeo excipitur, et in propria, ut dictum est, sede residens, omni petenti se, ut sui moris est, plurimum suffragatur. Hoc exceptionis celebre festum, anno ab Incarnatione Domini octingentesimo octogesimo septimo, a transvectione tricesimo primo Id. Decemb. celebriter agi ab Adalando [Adalando] archiepiscopo Turonensi, et a comprovincialibus episcopis celebrata synodalis sancivit auctoritas; quæ quando recolitur a Danis facta destructio,

et Martini repatriantis celebris et jucunda a suis memorialis exceptio memoratur. Te igitur [ergo], o bone Martine, pie pater, pastor et patrone noster, nobis [obsecro] filiis et alumnis, necnon et veneratoribus tuis, more tuo bona confer, noxia submove, et orationum jugi instantia gaudia nobis vitæ interminabilis obtine. Præstante Domino nostro Jesu Christo, qui cum Patre et spiritu sancto vivit et regnat Deus, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

II

SERMO IN NATALI SANCTI ODONIS

ABBATIS CLUNIACENSIS.

(Bibliotheca Cluniacensis, pag. 1761, ex vet. ms. Martiniano).

Ad sancti ac beatissimi Odonis patris nostri, B cujus hodie festa celebramus, laudes addidisse aliquid, decerpisse est. Cum siquidem virtutum ejus gratia non sermonibus exponenda sit, sed operibus comprobanda. Cum enim dicat Scriptura: *Gloria Patris est Filius sapiens*, quantæ hujus sunt gloriæ, qui tantorum filiorum sapientia et devotione lætatur? In Christo enim Jesu per Evangelium nos genuit. Quidquid agitur in hac sancta plebe potest esse vitutis et gratiæ, de hoc quasi quodam fonte lucidissimo, omnium rivulorum puritas emanavit. Etenim, quia castitatis pollebat vigore, quia abstinentiæ gloriabatur angustiis, quia blandimentis erat præditus lenitatis, omnium civium in Deum provocavit affectum. Bene et congrue in hac die quam nobis beati patris nostri Odonis ad paradisum transitus exultabilem reddit præsentis psalmi versiculum decantavimus: *In memoria æterna erit justus*. Digne enim in memoriam vertitur hominum, qui ad gaudium transiit angelorum. Qui jam gratiam Christi clarificatus invenit, qui mundi gloriam non quæsivit.

Dicit sermo divinus: *Ne laudaveris hominem in vita sua*. Tanquam si diceret: Lauda post vitam, magna post consummationem. Duplici enim ex causa, utilius est hominum magis memoriæ laudem dare quam vitæ, ut illo potissimum tempore, merita sanctitatis extollas, quando nec laudantem adulatio nocet, nec laudatum tentet elatio. Lauda ergo post periculum, prædica securum. Lauda non navigantis felicitatem; sed cum pervenerit ad portum. Lauda ducis virtutem, sed cum perductus est ad triumphum. Quis autem vivens tuto possit, ac sine trepidatione laudari, qui et de præterito meminit se habere quod debeat, et de futuro videt

sibi superesse quod timeat? Quis vero hominum in hoc corpusculo positus, debeat sibi quidquam vindicare de meritis, quorum iter dæmonum infestatio velut latronum obsidet multitudo, quibus omnes dies supplantatores invisi animarum laqueos tendunt innumerabilium mortium expavescendos? Navigantibus enim nobis per hoc mare magnum et spatiosum, in quo sunt reptilia quorum non est, numerus, animalia pusilla et magna, id est, diversa sunt genera inimicorum, qui secundum nostrarum virium quantitatem, compensato nobiscum agone luctantur.

In hujus itaque mundi pelage, nobis valde pertimescendum est, ne navim nostram aut procella tempestatis abripiat, aut fluctus absorbeat, aut in æternam prædam pirata crudelis abducat. Adversus hæc ergo multiformia seculi mala, castigatis et castis actibus resistamus. Beati autem Patris Odonis merita jam in tuto posita securi magnificemus, qui gubernaculum fidei viriliter tenens, anchoram spei tranquilla jam in statione composuit, et plenam cœlestibus divitiis, et æternis mercibus navim optato in littore collocavit, qui contra omnes adversarios scutum timoris Dei tandiu infatigabiliter, tenuit, donec ad victoriam perveniret.

Quid enim fuit totus vitæ illius cursus, nisi unus cum vigili hoste conflictus? Quantis hic cæcis, a via veritatis errantibus, et de summa jam in profundum rupe pendentibus, amissum reddidit visum, et illum quo Christus videretur, reparavit intuitum? Quantorum auribus, sordis et infidelitatis obturatione damnatis, ad percipiendam vocem cœlestium mandatorum, pretiosum infudit auditum, ut vocanti Deo ad misericordiam, responderent per

obedientiam? Quantos intrinsecus vulneratos angelici oris arte, et orationum firmitate curavit? Quantos per longam incuriam, peccati labe resolutos, et quadam lepræ contagione perfusos, castigationibus et exhortationibus expiando, Deo in se operante, mundavit? Quantorum animas viventes in corpore, jam defunctas, et delictorum mole obrutas ac sepultas, ad emendationem tanquam ad lucem vocando, Deo resuscitavit, ut Domini sui admirandus imitator, jam mortuas Deo e contrario mortificaret vitali morte peccato? De quantorum ille cordibus, quos inhonesta iniquitas et impietas possidebat, fugavit luxuriam, dejecit iram, extersit invidiam, et velut de antiqua domo barbaris hospitibus perturbatis, revocando illuc fidem, castitatem, justitiam, misericordiam, habitatores pacificos intromisit, per eos in domicilium mentis caput horum honorum Christus intraret, et appositis pœnitentiæ medicamentis, velut quadriduanum felentem, increpationum fremitu suscitabat, et emendatione suscepta, de mediis mortis faucibus erutos, temporiva resurrectione vitæ restituebat?

Hæc itaque atque hujusmodi plurima gerens, quæ etiam ipsi plenius meministis, quæ quoniam proferre per nos atque expedire, ut dignum est, non potest sermo pauperulus, melius vobis ea vester dictet affectus. Summæ alacritatis instantia fuit cultor et custos animarum, cupiditates reserans, iram comprimens, malitiam extirpans. His magis beatissimus Odo temporibus necessarius fuit, quibus tanta iniquitas, sumptis quotidie, de-

A ficiente justitia, viribus convalescit. Et quidem ille in hac peregrinatione solo corpore constitutus, cogitatione et aviditate in illa æterna patria conversatus est; cui mundus crucifixus fuit, ac mortuus; quidquid laboravit de activa, ad illam vitam transtulit, et quasi bonus ratiocinator velut ad centuplum manum porrigens, semper de sinistra transmisit ad dexteram, et in cœlo reposuit sudores suos. Nam et si hoc opera ejus videntur, illuc operum merita transierunt. Illius ergo in quantum possumus, vestigiis insistamus, quibus per illam nimis arctam viam ad cœli ampla festinans, qua eum sequeremur, ostendit. Rapiat sibi de eo alter gratiam et speciem compunctionis, alter pigmentum candidissimum nitidæ castitatis, B pallorem ille abstinentiæ, ruborem iste verecundiæ. Ille ardentem in Dei rebus fidem velut aerium splendorem radiantem, atque hoc modo spiritualia interioris hominis membra componens, in corpus plebis suæ transeat ad cœlum. Et ad unam illius faciem omnem exornemus domum, id est, universam pingamus Ecclesiam Dei. Et videns nos, vel de æterni tremere judicii, vel futura beatitudine cogitantes, illa evangelica Christi vox nos possit assumere, Pater, rogo ut ubi ego sum, et illi sint mecum, et nos quandoque ex hoc sæculo migraturos, patronus noster Odo in sedem suam et sinum suum velut Abraham peculiare accipiat, et in illa die incolumes oves suas, lætus pastor agnoscat. Ipso adjuvante qui vivit et regnat in sæcula sæculorum. Amen.

III

LUDOVICI IV R. F. ET CONRADI IMP.

PRÆCEPTA DUO

De quibusdam ecclesiis et locis Cluniacensi cœnobio concessis tempore sancti Odonis Cluniacensis abbatis II.

(Bibliotheca Cluniacensis, pag. 265).

I.

Præceptum Ludovici Francorum regis de Salustriaco, Chaviniis, piscatura Osæ, Camberiaci, Savigniaci et Amberti.

(Anno 939).

In nomine sanctæ et individuæ Trinitatis, Ludovicus pacificus, Augustus et invictus gratia Dei rex. Sicut certum est, quia Deus potentes non adjicit, sine quo potestas non est; ita quoque liquet, quod potentum opera interrogabit, et ob hoc nobis summo opere curandum est, ut cum vel prodesse, vel obesse, ipso disponente, possumus, nostrum posse

D sub ejus nutu penitus subigentes, quod honori sanctæ ejus Ecclesiæ proficiat certatim faciamus. Quapropter cunctis tam regibus, quam reliquarum dignitatum personis præsentibus vel futuris notum sit, quod petiit a nobis quidam fidelis noster Hugo filius Richardi vir illustrissimus, et marchio, quatenus quoddam monasterium nomine Cluniacum, quod a Willermo viro magnifico in honore primorum apostolorum, Petri videlicet et Pauli, per manus Bernonis cujusdam reverendi abbatis constructum est, per hoc nostræ auctoritatis præceptam, sicut ab antecessoribus auctum est, et per privilegia apostolica